

Autoreferat w języku polskim

1. Imię i Nazwisko Elżbieta Zyzik
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwv. miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

1984 STUDIA MAGISTERSKIE

Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Kielcach, uzyskany tytuł magistra pedagogiki, specjalność wychowanie przedszkolne. Praca magisterska na temat „*Umiejętność liczenia dziecka 7 – letniego a powodzenie w matematyce*”, promotor: prof. zw. dr hab. Kazimiera Paclawska

1996 STOPIEŃ DOKTORA

Uniwersytet Opolski, uzyskany tytuł doktora nauk humanistycznych, dyscyplina pedagogika. Rozprawa doktorska na temat „*Uwarunkowania pozycji zawodowej i społecznej pracy nauczyciela szkoły podstawowej (na przykładzie Kielc)*”, specjalność według MEN: dziedzina – nauki humanistyczne, dyscyplina – pedagogika, specjalność - pedeutologia, promotor: prof. zw. dr hab. Tadeusz Gospodarek, recenzenci: prof. zw. dr hab. Stanisław Gawlik, prof. dr hab. Włodzimierz Goriszowski.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych.
 - 1987-1996 - Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Kielcach – pracownik naukowo-dydaktyczny, stanowisko asystent, Wydział Pedagogiczny i Artystyczny, Instytut Edukacji Szkolnej.
 - 1996- 2012 –Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, pracownik naukowo-dydaktyczny, stanowisko adiunkt, Wydział Pedagogiczny i Artystyczny, Instytut Edukacji Szkolnej.
 - 1994 – 2014 – Wszechnica Świętokrzyska w Kielcach, Wydział Humanistyczno - Pedagogiczny, Zakład Pedagogiki, stanowisko wykładowca.
 - 2012 – nadal - Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, pracownik dydaktyczny, stanowisko starszy wykładowca, Wydział Pedagogiczny i Artystyczny, Instytut Edukacji Szkolnej.

4. Tytuł osiągnięcia naukowego:

- 4.1. Monografia autorska pod tytułem „Wybrane determinanty pracy zawodowej nauczycieli przedszkola publicznych”, Wyd. UJK Kielce 2015, ss. 369, ISSN 978-83-7133-637-9, recenzja: prof. dr hab. Wanda Greiowska
- 4.2. Pozostałe publikacje
1. Monografia autorska pod tytułem „Wspomaganie aktywności dziecięcej w przedszkolu. Podstawy teoretyczne”, Wyd. Wszechnicy Świętokrzyskiej Kielce 2013, ss. 119, ISSN 1234-7604, ISBN 978-83-62718-52-8, recenzja: prof. zw. dr hab. Jolanta Szempruch.
2. Monografia redakcyjna pod tytułem *Wybrane zagadnienia z pedagogiki przedszkolnej*, Wyd. UJK Kielce 2009, Wyd. UH-P Kielce 2009, ss. 271, ISBN 978-7133-411-5, recenzja: prof. dr hab. Małgorzata Suświłło, teksty autorskie: *Wstęp, Przedszkola integracyjne i ich specyfika*.
3. Monografie współredakcyjne :
- 3.1. Marek Kątny, Mirosława Parłak, Elżbieta Zyzik, (red.) *W kręgu zagadnień edukacyjnych*, Wyd. UJK Kielce 2008, ss. 259, ISBN 978-83-89005-73-1; recenzje: prof. dr hab. Waldemar Furmanek, prof. AP dr hab. Zofia Budrewicz; teksty współautorskie z Markiem Kątnym, Mirosławą Parłak: *Wstęp*, tekst współautorski z Mirosławą Parłak: *Rola nauczyciela – wychowawcy we współczesnej szkole*, (udział w napisaniu tekstu po 33,3%).
- 3.2. Jolanta Szempruch, Elżbieta Zyzik, Mirosława Parłak, *Nauczyciel i uczeń w przestrzeni edukacyjnej*, Wyd. Libron Kraków 2011, ss. 339, ISBN 978-83-62196-15-9, recenzja: prof. dr hab. Czesław Banach, teksty współautorskie z Jolantą Szempruch, Mirosławą Parłak: *Wstęp*, z Mirosławą Parłak: *Metoda Marii Montessori a podnoszenie jakości pierwszego etapu kształcenia*, (udział w napisaniu tekstu po 33,3%).
- 3.3. Joanna Karczewska, Beata Bugajska- Jaszczółt, Agnieszka Przychodni, Elżbieta Zyzik, *Kompetentny nauczyciel wczesnej edukacji inwestycją w lepszą przyszłość*, Wyd. UJK Kielce 2013, ss. 298, ISBN 978-83-61982-62-3, Tom 1, recenzja: prof. dr hab. Zdzisław Ratajek, teksty autorskie: *Realizacja praktyk studenckich w ramach projektu „Kompetentny nauczyciel wczesnej edukacji inwestycją w lepszą przyszłość”, Organizacja praktycznego kształcenia studentów edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, (udział w napisaniu tekstu po 25,0%).
4. Artykuły w recenzowanych czasopismach o charakterze naukowym:
- 4.1. Elżbieta Zyzik, *Reforma oświaty w opinii nauczycieli województwa świętokrzyskiego*, [w:] *Edukacja wczesnoszkolna u progu reformy szkolnej* (red.)

- Z. Ratajek, *Kieleckie Studia Edukacji Wczesnoszkolnej*, Wyd. Akademii Świętokrzyskiej Kielce 2000, t. 3, s. 157-160, ISSN 1506-7475, recenzja: prof. dr hab. Marian Leleonek.
- 4.2. Małgorzata Kwaśniewska, Elżbieta Zyzik, *Analiza porównawcza koncepcji kształcenia oraz zakresu kompetencji nauczycieli wychowania przedszkolnego i nauczania początkowego w Polsce i innych (wybranych) krajach Unii Europejskiej*, [w:] *International Transfer Of Higher Education*, R. Brazisa (red.), Wilno 2006, t. II, s.83-86, ISSN 1648-7907, (udział w napisaniu tekstu po 50%).
- 4.3. Mirosława Parlak, Elżbieta Zyzik, *Zainteresowania a spędzanie czasu wolnego przez uczniów klas trzecich szkoły podstawowej (komunikat z badań)*, „Edukacja elementarna w teorii i praktyce. Kwartalnik dla nauczycieli”, 2007, nr 3, s. 63-66, ISSN 1896-2327, recenzja: prof.dr hab. Wanda Grelowska, prof. dr hab. Jolanta Karbowniczek i in., (udział w napisaniu tekstu po 50%).
- 4.4. Elżbieta Zyzik, Mirosława Parlak, *W drodze do nowoczesnej edukacji – rozwój zawodowy nauczycieli w Polsce w zreformowanym systemie oświaty*, Wyd. Вісник Прикарпатського Університету, Педагогіка, Випуск XXV, Івано-Франківськ 2008, s. 113-119, BBK 74 B 53, recenzja: prof. N. W. Lisenco i in., (udział w napisaniu tekstu po 50%).
- 4.5. Elżbieta Zyzik, *Mowa dzieci w wieku przedszkolnym i sposoby jej wspomagania*, [w:] *Studia Pedagogiczne. Problemy społeczne, edukacyjne i artystyczne*, Zdzisław Ratajek, Zuzanna Zbróg, Wyd. UJK 2011, tom 20, s.113-135, ISSN 2083-179X, recenzja: prof. dr hab. Irena Adamek.
- 4.6. Joanna Karczewska, Elżbieta Zyzik, *Współpraca przedszkola z rodzicami w kontekście przystosowania dzieci do placówki przedszkolnej –komunikat z badań*, *Zeszyty Pedagogiczno-Metodyczne. Innowacyjność i kreatywność w pedagogice*. Prace Naukowe WWSziP, Wałbrzyska Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości 2012, tom 19, s. 211-225, ISSN 2084-2686, recenzja: prof. zw. dr hab. Bożena Muchacka, prof. nadzw. dr hab. Iwona Czaja-Hudyka i in., (udział w napisaniu tekstu po 50%).
- 4.7. Elżbieta Zyzik, Joanna Karczewska, *Komunikacja nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej z dziećmi -komunikat z badań*, *Zeszyty Pedagogiczno-Metodyczne. Innowacyjność i kreatywność w pedagogice*. Prace Naukowe WWSziP, Wałbrzyska Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości, 2012, tom 19, s. 257-275, ISSN 2084-2686, recenzja: prof. zw. dr hab. Bożena Muchacka, prof. nadzw. dr hab. Iwona Czaja-Hudyka i in., (udział w napisaniu tekstu po 50%).

4.8. Elżbieta Zyzik, *Sposoby realizacji współpracy szkoły z rodzicami dzieci w młodszym wieku szkolnym*, Pedagogika Rodziny, Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania, nr 1(3/4) 2011, s. 93-100, ISSN 2082-841, recenzja: prof. dr hab. Sławomir Cudak.

4.9. Elżbieta Zyzik, *Przystosowanie psychospołeczne dziecka do placówki przedszkolnej jako problem współczesnej edukacji*, [w:] International Transfer Of Higher Education, prof. dr hab. Romuald Brazisa (red.), Wilno 2011, s. 39-42, ISSN 1648-7907.

5. Rozdziały w monografiach

5.1. Wanda Grelowska, Elżbieta Zyzik, *Wpływ teoretycznego przygotowania studentów na praktyczne oddziaływanie w zreformowanej szkole*, [w:] *Kształcenie praktyczne przyszłych nauczycieli nowoczesnej szkoły*, Józef Kuźma, Ryszard Wroński (red.), Wyd. UP Kraków 2002, s. 140-142, ISBN 83-7271-143-7, recenzja: prof. dr hab. Stanisław Pałka, prof. dr hab. Eugeniusz Piotrowski, (mój udział w napisaniu tekstu wynosi 70%).

5.2. Małgorzata Kwaśniewska, Elżbieta Zyzik, *Pedagogika przedszkolna – doświadczenia i aktualne tendencje rozwoju*, [w:] *Edukacja elementarna w zreformowanym systemie szkolnym*, Zdzisław Ratajek, Małgorzata Kwaśniewska (red.), Wyd. Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2004, tom 1, s. 19-26, ISBN 83-7133-246-7, recenzja: prof. dr hab. Włodzimierz Goriszowski, prof. dr hab. Jolanta Szempruch, (udział w napisaniu tekstu po 50%).

5.3. Małgorzata Kwaśniewska, Elżbieta Zyzik, *Koncepcje kształcenia oraz poziom kompetencji nauczycieli wychowania przedszkolnego i nauczania początkowego w wybranych krajach Unii Europejskiej i w Polsce. Analiza porównawcza*, [w:] *Szkolnictwo wyższe w Europie i w Polsce w świetle założeń i realizacji procesu bolońskiego*, Ewa Kula, Marzena Pękowska (red.), Wyd. Wszechnicy Świętokrzyskiej, Kielce 2004, s. 271-280, ISBN 83-88274-22-8, recenzja: prof. dr hab. Kazimierz Kik, (udział w napisaniu tekstu po 50%).

5.4. Elżbieta Zyzik, Małgorzata Kwaśniewska, *Specyfika procesu czytania i jego poziom u uczniów kończących pierwszy etap nauki szkolnej (komunikat z badań wstępnych)*, [w:] *Uczeń we współczesnej szkole. Problemy reformy edukacji wczesnoszkolnej*, Zdzisław Ratajek (red.), Wyd. Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2005, s. 271-276, ISBN 83-7133-293-9, recenzja: prof. dr hab. Maria Jakowicka, (udział w napisaniu tekstu po 50%).

5.5. Małgorzata Kwaśniewska, Elżbieta Zyzik, *Czynniki selekcyjne dzieci na progu zreformowanej szkoły podstawowej*, [w:] *Uczeń we współczesnej szkole. Problemy reformy edukacji wczesnoszkolnej*, Zdzisław Ratajek (red.), Wyd. Akademii

- Świętokrzyskiej, Kielce 2005, s. 251-258, ISBN 83-7133-293-9, recenzja: prof. dr hab. Maria Jakowicka, (udział w napisaniu tekstu po 50%).
- 5.6. Elżbieta Zyzik, Mirosława Parlak, *Szkolne uwarunkowania zachowań agresywnych uczniów klas młodszych jako problem współczesnej szkoły*, [w:] *Szkoła w perspektywie XXI wieku. Teraźniejszość – przyszłość*, Sławomir Koziej (red.), Wyd. Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2007, s. 133-138, ISBN 978-7133-396-5, recenzja: prof. dr hab. Włodzimierz Goriszowski, (udział w napisaniu tekstu po 50%).
- 5.7. Mirosława Parlak, Elżbieta Zyzik, *Rola nauczyciela – wychowawcy we współczesnej szkole*, [w:] *W kręgu zagadnień edukacyjnych*, Marek Kątny, Mirosława Parlak, Elżbieta Zyzik (red.) Wyd. UJK Kielce 2008, s. 115-134, ISBN 978-83-89005-73-1; recenzje: prof. dr hab. Waldemar Furmanek, prof. dr hab. Zofia Budrewicz, (udział w napisaniu tekstu po 50%).
- 5.8. Mirosława Parlak, Elżbieta Zyzik, *Sytuacja zawodowa nauczycieli edukacji początkowej w zreformowanej szkole podstawowej*, [w:] *Nauczyciel wczesnej edukacji w kontekście zmian edukacyjnych*, Wiesława Leżańska (red.), Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2009, s. 251-256, ISBN 978-83-7525-271-2, recenzja: prof. dr hab. Halina Gajdamowicz, prof. dr hab. Adam Winiarz, (udział w napisaniu tekstu po 50%).
- 5.9. Elżbieta Zyzik, *W kierunku profesjonalnego przygotowania nauczycieli do edukacji zintegrowanej w polskiej zreformowanej szkole podstawowej*, [w:], *Psychologiczno-Pedagogiczne kształcenie w systemie szkoły wyższej*, Z.W. Kotiarowa (red.), Mohylew 2009, s. 50-55, ISBN 978-985-480-545-0, recenzja: prof. A.A. Kulieszowa.
- 5.10. Elżbieta Zyzik, *Współpraca przedszkola z rodzicami dzieci sześciolletnich oraz ze środowiskiem lokalnym*, [w:] *Dziecko sześciolletnie w szkole*, Joanna Karczewska, Małgorzata Kwaśniewska (red.), Wyd. Pedagogiczne ZNP Kielce 2009, s. 239-249, ISBN 978-7173-208-9, recenzja: prof. zw. dr hab. Jolanta Szempruch.
- 5.11. Elżbieta Zyzik, *Organizacja edukacji przedszkolnej w wybranych krajach Europy* [w:] *Wychowanie i nauczanie w społeczeństwie otwartym*, Wanda Grelowska, Elżbieta Kielska (red.), Wyd. WSH Radom 2010, s. 215-227, ISBN 978-83-62491-03-2, recenzja: prof. dr hab. Henryk Cudak.
- 5.12. Elżbieta Zyzik, *Качество деятельности дошкольных учреждений в польской образовательной действительности (Jakość pracy placówek przedszkolnych w polskiej rzeczywistości oświatowej)*, [w:] *Сравнительная педагогика в условиях международного сотрудничества и европейской интеграции, кол. ред. М. Е. Чесновский и другие*, Брест 2011, cz.2, s. 81-85, ISBN 978-985-473-707-2, recenzja: doktor n. pedagogicznych, prof. A.N. Sender, doktor n. pedagogicznych, prof. W.A. Kapranowa.

5.13. Elżbieta Zyzik, *Wybrane determinanty pracy zawodowej nauczycieli przedszkoli*, [w:] *Nauczyciel przyszłości. Poprawa jakości kształcenia*, Monika Nowotnik-Kozicka, Anna Frymus (red.), Wyd. WSzNSiT Radom 2012, s. 299-314, ISBN 978-83-927273-6-1, recenzja: ks. Dr hab. Roman Jusiak, prof. nadzw. dr Bożena Sidor-Piekarska.

5.14. Elżbieta Zyzik, *Nauczyciel przedszkola w polskich realiach edukacyjnych*, [w:] *Социально-педагогическая и медико-психологическая поддержка развития личности в онтогенезе*, З. Р. Зелезнякова (ред.), Изд. Университет им. А. С. Пушкина, Брест 2013, s. 67-72, ISBN 978-985-555-055-7, recenzja: doc. H.A. Leoniuk.

Autoreferat

Moje zainteresowania naukowe koncentrują się wokół obszarów powiązanych ze sobą tematycznie: zawodu nauczyciela wczesnej edukacji, pedagogiki przedszkolnej oraz pedagogiki wczesnoszkolnej, które na przestrzeni ostatnich lat ulegały szczególnym zmianom.

Na mój dorobek naukowy składają się 2 monografie autorskie, 1 redakcyjna i 3 współredakcyjne. Posiadam 33 rozdziały w monografiach, 16 artykułów w recenzowanych czasopismach o charakterze naukowym, 12 artykułów dydaktycznych oraz 4 artykuły popularyzujące wiedzę, opracowane w związku z Festiwalami Nauki, jakie cyklicznie odbywają się w Kielcach. Wydałam również 3 części zeszytów ćwiczeń dla klas I-III, z myślą o dzieciach z zaburzonym analizatorem wzrokowym. W skład moich publikacji wchodzi hasła słownikowe (5), wydane w języku polskim, angielskim i słowackim. Sporządziłam także 3 recenzje pozycji zwartych na potrzeby wydawnictwa oraz 7 recenzji, które zostały opublikowane.

W swoich publikacjach uwzględniałam tendencje przemian, jakie zachodzą w pedagogice. Analizowałam kwestie związane z nową generacją zagadnień w niej poruszanych, skupiających się wokół nowych orientacji pedagogicznych.

Demokratyzacja oświaty nałożyła konieczność odejścia od dotychczasowego modelu edukacji adaptacyjnej na rzecz edukacji krytyczno-kreatywnej, która kładzie szczególny nacisk na potrzeby i aspiracje jednostek. Przywracanie rangi wartościom uniwersalnym stanowi tendencje współczesnego życia społecznego, które dotyczą głównie potrzeb i oczekiwań, jakie wiążą się z oświatą. Wśród przewodnich idei znalazła się idea przemian funkcji oświaty (samorozwój, samorealizacja uczestników procesu), idea czynienia jej interesującą, demokratyzacji i uspołecznienia, samoregulacji, a także elastyczności systemu edukacji.

Nowa doktryna oświatowa wyznaczająca współczesne modele kształcenia, podniosła rangę pomijanej dotychczas edukacji dzieci najmłodszych. Obecnie,

w obrębie zarówno pedagogiki przedszkolnej, jak i wczesnoszkolnej eksponowanych jest wiele obszarów badawczych, gdzie jedne wynikają z aktualnych przemian dokonujących się w pedagogice ogólnej, drugie zaś z dążeń polskiej edukacji do osiągania standardów europejskich.

Konteksty sygnalizowane przez krytyczno-kreatywną filozofię edukacji, postulujące wizje nauki, która uwzględnia między innymi parcjalność, pograniczność wiedzy, decentralację podmiotowości, relatywizm prawd i wartości, obiektywizm, itp., nadały nowy wymiar postaci nauczyciela. Współcześnie oczekuje się od niego budowania subiektywnej wiedzy pedagogicznej (opartej na przesłankach wiedzy naukowo-obiektywnej, doświadczeniu zawodowym, uogólnieniach indywidualnych, naśladowaniu wzorów postępowania innych pedagogów itp.) oraz wykorzystywania teoretycznej wiedzy o charakterze obiektywnym. Wiedza ta jest niezbędna nauczycielowi do opracowania własnej metodyki, ciągłego udoskonalania postępowania wychowawczego i dydaktycznego oraz oceniania swoich działań.

Specyfika zawodu nauczyciela początkowego szczebla edukacji jako koordynatora wszelkich działań wychowawczych i dydaktycznych z dziećmi, stała się jednym z ważnych obszarów, jaki podejmowałam w swojej pracy badawczej.

Pytania o nauczyciela umiejscowiłam w aspektach zarówno teoretycznych, jak i praktycznych. Stały się one ważne w świetle nowej doktryny edukacji, która nakłada na nauczyciela konieczność podejmowania różnorodnych działań edukacyjnych.

Nauczyciel jako centralne ogniwo w procesie nauczania, wychowania i opieki musi sprostać wymaganiom, jakie stawia przed nim współczesna oświata. Ważne jest, by odnalazł się on w obecnej rzeczywistości edukacyjnej. Problematyka zawodu nauczyciela została podejmowana przeze mnie w wielu artykułach, czasopismach a także w monografiach (m.in. „*W kręgu zagadnień edukacyjnych*”, „*Nauczyciel i uczeń w przestrzeni edukacyjnej*”, „*Kompetentny nauczyciel wczesnej edukacji inwestycją w lepszą przyszłość*”).

Reforma oświaty wprowadzona we wrześniu 1999 roku (próbę oceny reformy przez nauczycieli opracowałam w publikacji „*Reforma oświaty w opinii nauczycieli województwa świętokrzyskiego*”) postawiła nauczycieli klas początkowych w sytuacji szczególnej. Spowodowała zmianę wielu dotychczasowych ich funkcji i zadań a także reorganizację metod ich realizacji.

Efektywność zmian i reform oświatowych w dużym stopniu zależy od jakości i zakresu kształcenia kadry nauczycielskiej, od doskonalenia zawodowego nauczycieli, którzy proces wychowawczo-dydaktyczny winni organizować według nowoczesnych zasad polityki i praktyki oświatowej. Wynika to z orientacji humanistycznego kształcenia nauczycieli, która uwzględnia ciągłość i niepowtarzalność ich rozwoju a także zakłada nieustanne wspomaganie ich w doskonaleniu zawodowym. Warto również zaznaczyć, że jednym z wyznaczników humanistycznej orientacji pedeutologicznej jest personalizizm, który wyznaczając cele edukacji wskazuje na ukształtowanie osobowości nauczycieli

posiadających pełne prawo do indywidualności i wolności, do kreatywnego rozwoju własnego potencjału, do autonomii i godności. Personalizm zakłada także szacunek i troskę nauczycieli o rozwój dziecka/ucznia.

W systemie kształcenia przyszłej kadry nauczycielskiej należy w sposób świadomy i efektywny uczyć rozumienia i stosowania haseł, takich jak „uczyć się aby być”, „uczyć się, jak się uczyć”, „kształcić się wielostronnie”, „uczyć się do zmiany”, „uczyć się z przeszłości i dla przyszłości”, „uczyć się bez granic”, „uczyć się innowacyjnie i antycypacyjnie”, „uczyć się do wolności i odpowiedzialności”, „wychowywać do demokracji i przez demokrację”, „kształcić się dla rozwoju”.

Przemiany systemu edukacji nałożyły na szkoły wyższe nowe regulacje prawne, dotyczące kształcenia przyszłych nauczycieli w postaci Krajowych Ram Kwalifikacji i Standardów kształcenia. Stały się one przesłanką do tworzenia nowych planów i programów edukacji akademickiej uwzględniających przyszłe zadania i funkcje, jakie powinien spełniać nauczyciel wykonujący swój zawód.

W swoich dociekaniach badawczych przeprowadziłam analizę systemu akademickiego jako aktu jednorazowego przygotowania przyszłych nauczycieli do wykonywania zawodu (*„W kierunku profesjonalnego przygotowania nauczycieli do edukacji zintegrowanej w polskiej zreformowanej szkole podstawowej”*, *„System kształcenia i doskonalenia nauczycieli wczesnej edukacji”*). Omówiłam dotychczasowy model kształcenia nauczycieli wczesnej edukacji a także model współczesny, który w odróżnieniu do poprzednich wytycznych kładzie nacisk na treści oraz na efekty kształcenia. Dotyczą one wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, jakie powinien osiągnąć w toku studiów przyszły nauczyciel. Zwróciłam również uwagę na trzy obowiązujące obecnie moduły kształcenia.

Uzyskanie wysokich kwalifikacji pedagogicznych jest procesem trudnym i złożonym. Składa się na niego szereg uwarunkowań, z których ważną rolę pełni przygotowanie praktyczne przyszłych nauczycieli, wiążące się z umiejętnością wykorzystywania teoretycznej wiedzy w praktycznym działaniu. Paradygmat jedności teorii i praktyki stanowi podstawową zasadę edukacji, gdyż są wzajemnie przenikającymi się aktami nauczania i uczenia się. Praktyczne przygotowanie przyszłej kadry zawodowej nie powinno być działaniem przypadkowym i pociąga za sobą konieczność prowadzenia rozważań nad praktyką i tworzenie jej teorii.

Praktyka szkolna uruchamia ważne procesy formacyjne. Pozwala studentowi poznać własne możliwości i podjąć decyzje o dalszej pracy. Tworzy model sposobów wykonywania zawodu i skłania do pracy nad sobą, uzupełnia luki w wiedzy, koryguje obraz samego siebie. Student dzięki praktyce uzyskuje wysoką samoświadomość i programuje doskonalenie sprawności oraz dyspozycji osobowościowych niezbędnych w zawodzie nauczycielskim. Praktyka powinna stać się możliwością do twórczego działania, przyczyniać się do zmiany

struktur poznawczych i sprawnościowych studenta – przyszłego nauczyciela wczesnej edukacji.

W swoich rozważaniach naukowych podjęłam problem organizacji praktycznego przygotowania studentów do wykonywania zawodu nauczyciela przedszkola i klas I-III (*„Organizacja praktycznego kształcenia studentów edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej”*). Zwróciłam uwagę na rzetelne wyedukowanie studentów do pracy z dziećmi, nabywanie przez nich kompetencji w zakresie dokonywania wyboru najskuteczniejszych metod, które podnosiłyby poziom nauczania wychowanków, umiejętność właściwej ich interpretacji i oceny a także na ich twórcze działanie, aktywność oraz samodzielność w dochodzeniu do określonych rozwiązań. Położyłam szczególny nacisk na realizację praktyk studenckich w odniesieniu do standardów kształcenia (*„Realizacja praktyk studenckich w ramach projektu Kompetentny nauczyciel wczesnej edukacji inwestycją w lepszą przyszłość”, „Wpływ teoretycznego przygotowania studentów na praktyczne oddziaływanie w zreformowanej szkole”*). Zgodnie z nimi konieczne stało się określenie celów praktyk, a także zweryfikowanie szeregu kompetencji w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, jakimi winien okazać się przyszły nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej. Przygotowanie kart przedmiotów dla praktyk studenckich I i II stopnia realizowanych w przedszkolu i w klasach I-III szkoły podstawowej, pozwoliło mi na szersze ujęcie problemu, na swoistą autorefleksję i weryfikację wiedzy teoretycznej studentów w ich praktycznym działaniu.

W badaniach nad nauczycielem wczesnej edukacji wskazałam koncepcje kształcenia nauczycieli nie tylko w Polsce, ale i innych krajach Unii Europejskiej (m.in. *„Kompetencje kształcenia oraz poziom kompetencji nauczycieli wychowania przedszkolnego i nauczania początkowego w wybranych krajach Unii Europejskiej i w Polsce”, „Koncepcje kształcenia oraz zakres kompetencji nauczycieli wczesnej edukacji w zreformowanym systemie oświaty w Polsce”, „Analiza porównawcza koncepcji kształcenia oraz zakresu kompetencji nauczycieli wychowania przedszkolnego i nauczania początkowego w Polsce i innych (wybranych) krajach Unii Europejskiej”*).

W moich zainteresowanych badawczych znalazły się również kompetencje nauczycieli (*„Kompetencje nauczyciela dzieci najmłodszych”, „Wybrane kompetencje nauczyciela przedszkola w polskich realiach edukacyjnych”*). Kierunki zmian dotyczące edukacji kreują nowy wizerunek całemu systemowi edukacji, nadając też nowy wymiar postaci nauczyciela, który powinien ustawicznie rozwijać swoje kompetencje i podnosić kwalifikacje. Im bogatszym zasobem kompetencji będzie dysponował nauczyciel, tym efekty jego pracy będą bardziej satysfakcjonujące dla uczniów i dla niego samego. W swoich rozważaniach skupiałam się zwłaszcza na tych kompetencjach, które są konieczne dla nauczycieli pierwszych szczebli kształcenia i są determinowane tendencją indywidualizacji, samodzielności i personalizacji oraz odpowiedzialnością moralną nauczyciela przed społeczeństwem za swój poziom intelektualny, poziom teoretyczny, siłę umysłu i jego

sprawność a także sposób bycia. Wysokie kompetencje nauczycieli wczesnej edukacji są szczególnie ważne ze względu na kształtowanie wszechstronnego rozwoju najmłodszych wychowanków, gdyż bardzo często to od nauczycieli zależy sukces szkolny przyszłego wychowanka. Należy podkreślić, że wiek przedszkolny i wczesnoszkolny to okres silnej intensyfikacji rozwoju dziecka, które charakteryzuje się wzmożoną aktywnością poznawczą, wyrażającą się w silnej potrzebie intelektualnych wrażeń, pragnieniem działania i ekspresji w poznawaniu otaczającej je rzeczywistości.

W charakterystyce kompetencji nauczycielskich skupiłam się na kompetencjach interpretacyjno-komunikacyjnych, które warunkują między innymi umiejętność rozumienia i definiowania różnorodnych sytuacji edukacyjnych, pozwalając tym samym na dostosowania do nich własnego stylu porozumiewania się z dzieckiem/uczniem, rozumienia dialogowego charakteru relacji nauczyciel-dziecko/uczeń, umiejętnego nawiązywania i podtrzymywania kontaktów z podopiecznymi. Omówiłam również kompetencje współdziałania, które warunkują integrację podmiotów edukacyjnych a także kompetencje kreatywno-krytyczne, które w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej mają szczególne znaczenie. Pozwalają bowiem nauczycielowi na podejmowanie innowacyjnych, niestandardowych działań edukacyjnych. W publikacjach dotyczących kompetencji zawodowych nauczycieli, podkreślałam również znaczenie kompetencji pragmatycznych, które warunkują umiejętność planowania, organizowania, realizacji i ewaluacji procesów edukacyjnych.

W swoich działaniach naukowych podkreśliłam problem rozwoju zawodowego nauczycieli (*„W drodze do nowoczesnej edukacji- rozwój zawodowy nauczycieli w Polsce w zreformowanym systemie oświaty”*, *„Awans zawodowy i doskonalenie nauczycieli w Polsce „*). Odrębność zawodu nauczyciela i jego specyfika polega między innymi na tym, że przechodzi on wiele faz rozwoju zawodowego, przy czym istotne jest, by wykazywał on aktywne zaangażowanie we własny rozwój zawodowy przez cały okres kariery nauczycielskiej. Formy doksztalcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli ujmowałam jako proces ciągły, co prezentowałam na konferencjach naukowych i w artykułach publikowanych zarówno w kraju, jak i w Rosji i Ukrainie.

Złożony charakter pracy nauczycieli wczesnej edukacji stał się inspiracją do przeprowadzenia przeze mnie badań nad ich sytuacją zawodową (*„Nauczyciel przedszkola w polskich realiach edukacyjnych”*, *„Wybrane determinanty pracy zawodowej nauczycieli przedszkoli”*). W jednym z artykułów pod tytułem *„Sytuacja zawodowa nauczycieli edukacji początkowej w zreformowanej szkole podstawowej”*, założyłam, że jednym z efektów reformy oświaty w Polsce będzie poprawa pozycji zawodowej nauczycieli. W badaniach skoncentrowałam się w szczególności na poziomie satysfakcji zawodowej nauczycieli, ich stosunkiem do szkoły, oceną reformy szkolnej, uciążliwościami, jakie wynikają z wykonywania zawodu, możliwością swobody w wykonywaniu pracy, podejmowaniu prób innowacyjnych w toku pracy z dziećmi itp.

Okazało się, że reforma oświaty i związane z nią zmiany nie tylko nie poprawiły sytuacji zawodowej nauczycieli, ale wręcz spowodowały jej istotne pogorszenie, co pociągnęło za sobą obniżenie warunków ich życia oraz narastające problemy w realizacji zadań i funkcji związanych z pracą z dziećmi. Badania przeprowadziłam po 10 latach funkcjonowania nauczycieli w nowej rzeczywistości edukacyjnej a otrzymane wyniki pozwoliły mi na wyciągnięcie wniosków i postawienie szeregu postulatów, które poprawiłyby funkcjonowanie zawodowe i społeczne tej grupy zawodowej.

Kolejny obszar badawczy na którym się skupiałam dotyczy szeroko pojętej edukacji przedszkolnej. Traktowałam ją wielowątkowo, ze względu na jej złożony charakter (m.in. *„Znaczenie wychowania przedszkolnego dla systemu reformy oświaty”*, *„Pedagogika przedszkolna –doświadczenie i aktualne tendencje rozwoju”*). Omawiałam warunki, jakie winno stwarzać się dziecku, by można mówić o realizacji jego prawa do pełnego, podmiotowego rozwoju. Skupiałam się na reorientacji celów uwzględniających nową teleologię oraz akcentowałam konieczności zmian w interpretowaniu treści programowych i sposobów ich realizacji w pracy z dziećmi najmłodszymi.

Moje publikacje z zakresu edukacji przedszkolnej posiadają wymiar zarówno teoretyczny jak i praktyczny, który pozwala na doskonalenie warsztatu pracy nauczyciela tego etapu edukacji.

Jednym z zagadnień podejmowanym w mojej działalności naukowej jest organizacja edukacji przedszkolnej w Polsce i innych krajach europejskich. Ukazałam politykę innych państw w zakresie wychowania i nauczania małego dziecka (*„Wychowanie przedszkolne w wybranych krajach europejskich”*, *„Organizacja edukacji przedszkolnej w wybranych krajach Europy”*).

Stan, w jakim znalazło się wychowanie przedszkolne, budził wiele kontrowersyjnych odczuć zarówno ze strony nauczycieli, jak też rodziców dzieci. Dotyczyły one między innymi wieku, w jakim dziecko miaoby rozpocząć naukę szkolną. Analiza porównawcza rozpoczęcia obowiązku szkolnego dzieci w innych krajach sprzyjać miała podjęciu ostatecznej decyzji przez polski rząd. W swoich rozważaniach skoncentrowałam się na podejmowaniu konkretnych i efektywnych działań, które powinny być łączyć się z planowaniem oraz realizacją zmian edukacyjnych we wczesnym rozwoju dziecka.

W swych badaniach nad edukacją przedszkolną poruszyłam problemy związane z jakością pracy placówek przedszkolnych w polskiej rzeczywistości oświatowej (*„Jakość pracy placówek przedszkolnych w polskiej rzeczywistości oświatowej”*). Odnosiłam się w nich nie tylko do jakości pracy instytucji przedszkolnych w oparciu o rozporządzenia ministerialne, które dotyczyły szeroko pojętego nadzoru pedagogicznego ale także do problemu mierzenia i ewaluacji pracy przedszkoli.

Jednym z czynników warunkujących poziom pracy przedszkola jest dokumentacja, która służy funkcjonowaniu placówek przedszkolnych. W artykułach dotyczących dokumentacji przedszkolnej wskazywałam zwłaszcza na te dokumenty, które są związane

z planowaniem pracy wychowawczo-dydaktycznej nauczyciela (*„Dokumentacja służąca funkcjonowaniu placówek przedszkolnych oraz planowanie pracy nauczyciela w zreformowanym przedszkolu”*).

W swoich opracowaniach podjęłam próby oceny dokonujących się przeobrażeń oświatowych w kontekście nierówności edukacyjnej (*„Czynniki selekcyjne dzieci na progu zreformowanej szkoły podstawowej”*). Zasygnalizowałam zmiany dotyczące wyrównywania szans edukacyjnych dzieci w okresie poprzedzającym rozpoczęcie przez nie nauki szkolnej. Inercja w rzeczywistości pedagogicznej, jaka wówczas się dokonywała pozwoliła na skonkretyzowanie argumentów, które za nią przemawiały. Owa bierność wynikała między innymi z pozostawienia mimo wszystko edukacji przedszkolnej na „uboczu” reform, z częstej zmiany podstawy programowej wychowania przedszkolnego, która narzucała wciąż wybór nowego programu wychowania przedszkolnego, z braku podejmowania działań na rzecz utrzymywania ciągłości między edukacją przedszkolną i szkolną (sześciolatek w szkole czy przedszkolu) itp. Dokonana (częściowa) analiza ówczesnej sytuacji edukacyjnej pod kątem rozpoznawania procesów selekcyjnych, nasunęła szereg postulatów, których realizacja mogłaby przyczynić się do zmniejszania różnic między dziećmi, a tym samym stworzyć im porównywalne warunki kształcenia. Przyjęte w wyniku przemyśleń zalecenia skierowane były do władz oświatowych, by skonkretyzowały swoje działania i stworzyły realne szanse na w miarę pełną ich realizację.

Ważnym problemem podejmowanym we współczesnej edukacji jest przystosowanie psychospołeczne dziecka do placówki przedszkolnej. W jednej z publikacji skoncentrowałam się na uwarunkowaniach, które podnoszą poziom adaptacji dziecka do placówki przedszkolnej (*„Przystosowanie psychospołeczne dziecka do placówki przedszkolnej jako problem współczesnej edukacji”*).

Rozważania teoretyczne nad adaptacją dziecka do nowego środowiska uzupełniłam wynikami badań, jakie przeprowadziłam w grupie dzieci z województwa świętokrzyskiego. Miały one na celu określenie poziomu adaptacji dziecka do placówki przedszkolnej w kontekście współpracy przedszkola z rodzicami (*„Współpraca przedszkola z rodzicami w kontekście przystosowania dzieci do placówki przedszkolnej – komunikat z badań”*).

W moich dociekaniach naukowych znalazła swoje odzwierciedlenie współpraca przedszkola z rodzicami, która jest priorytetowym wyzwaniem dla współczesnej edukacji (*„Współpraca przedszkola z rodzicami dzieci sześciolletnich oraz ze środowiskiem lokalnym”, „Współpraca przedszkola z rodzicami priorytetowym wyzwaniem dla współczesnej edukacji”*). Dotyczyła ona założeń współpracy obu podmiotów w kontekście uregulowań prawnych oraz czynników, które tę współpracę warunkują. Szczególny nacisk położyłam na wyłonienie postulatów skierowanych do nauczycieli i rodziców, których realizacja z pewnością przyczyniłaby się do wysokiego poziomu wzajemnej współpracy obu podmiotów. W publikacjach dotyczących współpracy przedszkola z rodzicami podkreślałam dbałość o wzajemne kontakty obu podmiotów, które warunkowałyby nie tylko łagodne przejście

dziecka z domu rodzinnego do zinstytucjonalizowanej placówki ale także jego efektywniejszy rozwój.

W swoich zainteresowaniach naukowych skupiłam się na zagadnieniach związanych z aktywnością dziecięcą na etapie wieku przedszkolnego. W monografii pod tytułem *„Wspomaganie aktywności dziecięcej w przedszkolu. Podstawy teoretyczne”* wskazałam między innymi różne formy aktywności dziecięcej, takie jak zabawy, zajęcia dydaktyczno-wychowawcze, spacer i wycieczki, uroczystości, itp., poprzez które realizowane są treści programowe zawarte w podstawie programowej wychowania przedszkolnego. W książce znajduje się rozdział dotyczący realizacji poszczególnych obszarów edukacyjnych w kontekście aktywności dzieci w różnych grupach wiekowych.

Publikacja wzbudziła zainteresowanie wśród studentów, początkujących w zawodzie nauczycieli przedszkola a także wśród rodziców, którzy mogą zapoznać się z kompetencjami dziecka, jakie rozwijamy w poszczególnych grupach wiekowych, metodami, formami pracy i środkami dydaktycznymi, które stosuje nauczyciel na zajęciach, w celu osiągnięcia przez dziecko możliwie najwyższego poziomu gotowości szkolnej.

Wśród moich publikacji znajdują się pozycje związane ze wspomaganie rozwoju dziecka. Dotyczą one rozwijania mowy komunikatywnej dziecka i czynników ją wspomagających (*„Mowa dzieci w wieku przedszkolnym i sposoby jej wspomaganie”*), znaczenia spostrzegawczości wzrokowej dzieci w procesie przygotowania ich do nauki czytania (*„Znaczenie spostrzegawczości wzrokowej u dzieci w wieku przedszkolnym w przygotowaniu ich do nauki czytania”*) a także sposobów wykorzystania innowacyjnych metod pracy z dziećmi. Zwróciłam szczególną uwagę na metody pracy zuchowej wykorzystywane w kształtowaniu postaw patriotycznych dzieci (*„Metody pracy zuchowej w kształtowaniu postaw patriotycznych”*), które także sprzyjają rozwijaniu zainteresowań i predyspozycji twórczych dzieci (*„Metody pracy zuchowej w przedszkolu sposobem na rozwijanie zainteresowań i predyspozycji twórczej dzieci”*). Omówiłam metodę Dobrego Startu jako strategię przygotowania dzieci do nauki czytania i pisania (*„Metoda Dobrego Startu jako strategia przygotowania do nauki czytania i pisania w klasie I”*) oraz metodę pedagogiki zabawy, wspierającą rozwój społeczny dzieci funkcjonujących w grupie przedszkolnej (*„Teoretyczne założenia pedagogiki zabawy”*).

Swoistą lukę w literaturze dotyczącej edukacji przedszkolnej wypełniła monografia pod tytułem *„Wybrane zagadnienia z pedagogiki przedszkolnej”* opracowana pod moją redakcją. W pozycji tej znalazły się rozdziały dotyczące między innymi interpretacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego, programów nauczania, wspomaganie rozwoju mowy dzieci, metod ich poznawania, współpracy przedszkola z rodzicami, specyfiki zawodu nauczyciela przedszkola. W pozycji tej opracowałam rozdział dotyczący funkcjonowania przedszkola integracyjnego, jako jednego z rodzajów placówek przedszkolnych funkcjonujących w polskim systemie oświaty (*„Przedszkola integracyjne i ich specyfika”*).

W moim dorobku naukowym znajdują się również publikacje związane z obszarem edukacji wczesnoszkolnej. Ze względu na zmieniającą się rzeczywistość edukacyjną w naszym kraju dokonałam analizy porównawczej edukacji wczesnoszkolnej w Polsce i innych krajach europejskich (*„Edukacja wczesnoszkolna w wybranych krajach europejskich”*), a także dokonałam próby jej oceny (*„Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna w systemie reformy szkolnej- próba oceny wybranych aspektów”*).

Istotnym wątkiem podejmowanym w moich publikacjach związanych z edukacją wczesnoszkolną była współpraca szkoły z rodzicami. W opublikowanych tekstach wskazywałam na jej znaczenie dla obu podmiotów, a także na sposoby jej praktycznej realizacji na tym szczeblu kształcenia (*„Współpraca szkoły z rodzicami dzieci w młodszym wieku szkolnym”*, *„Sposoby realizacji współpracy szkoły z rodzicami dzieci w młodszym wieku szkolnym”*).

Narastające zjawisko obniżania się poziomu współpracy szkoły z rodzicami, spowodowane zmianami ekonomicznymi, jakie dokonały się i nadal dokonują w naszym kraju, zainspirowało mnie do wskazania nauczycielom takich form współpracy, które zachęciłyby rodziców do czynnego uczestnictwa w życiu szkoły (*„Tradycyjne i innowacyjne formy współpracy szkoły z rodzicami”*). Ten zróżnicowany wachlarz kontaktów nauczycieli z rodzicami, umożliwiłby wybranie tych najbardziej efektywnych, które z pewnością przyczyniłyby się do podniesienia poziomu wzajemnych relacji obu podmiotów. Problem ten podjęłam ze względu na fakt, że wynikiem wartościowej współpracy rodziców i szkoły jest prawidłowy rozwój osobowości dziecka, jego postaw, zachowań i systemu wartości. Zaznaczałam, że wszelkie działania nauczycieli i rodziców powinny być przemyślane, zaplanowane i uzgodnione wspólnie w taki sposób, by były one satysfakcjonujące dla obu stron.

Jednym z warunków prawidłowej realizacji założeń edukacji wczesnoszkolnej w aspekcie wychowawczym i dydaktycznym są umiejętności komunikacyjne, jakie powinien posiadać nauczyciel. Poziom komunikacji nauczyciela z uczniami znalazł odzwierciedlenie w moich badaniach, które przeprowadziłam wśród nauczycieli i uczniów w młodszym wieku szkolnym. Uzyskane wyniki pozwoliły mi na wskazanie poziomu wzajemnej komunikacji i wyłonienie tych czynników, które sprzyjają wzajemnej komunikacji nauczyciela i ucznia na zajęciach oraz tych, które wspólną komunikację zaburzają. Założenia badawcze i ich wyniki przedstawiłam w publikacji pod tytułem *„Komunikacja nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej z dziećmi – komunikat z badań”*.

Koordynując i hospitując przez wiele lat praktyki studentów edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej miałam możliwość dostrzeżenia różnorodnych problemów, z jakim borykają się dzieci na tym etapie kształcenia. Jednym z częstszych są deficyty rozwojowe związane z koordynacją wzrokową. To skłoniło mnie do opracowania III części zeszytów ćwiczeń dla dzieci z klasy I, II i III, które wykazują zaburzenia w tej sferze rozwoju (*„Sprawdź czy potrafisz. Zbiór ćwiczeń dla dzieci z zaburzonym analizatorem wzroku”*). Istotą tworzenia

zeszytów polegała na zróżnicowaniu poziomu trudności ćwiczeń w poszczególnych klasach. Zeszyty te znalazły zainteresowanie nie tylko wśród indywidualnych odbiorców, ale także są pomocne w pracy z dziećmi w poradniach pedagogiczno-psychologicznych.

W swoich publikacjach dotyczących rozwoju dzieci z odchyleniami w stanie zdrowia i rozwoju, poruszyłam problem związany ze specyfiką ich nauczania (*„Specyfika nauczania dzieci z odchyleniami w stanie zdrowia i rozwoju według wskaźników medycznych we współczesnej szkole powszechnej - zarys problematyki”*), z ich agresywnymi zachowaniami (*„Szkolne uwarunkowania zachowań agresywnych uczniów klas młodszych jako problem współczesnej szkoły”*), wskazując na sposoby ich zapobiegania (*„Przeciwdziałanie zachowaniom agresywnym uczniów – przykłady zabaw”*).

W swoich opracowaniach podejmowałam tematykę związaną z edukacją dzieci zdolnych. W publikacji *„Po czym poznać dziecko zdolne”* omówiłam czynniki, które pozwalają rozpoznać potencjał tych dzieci. Kontynuacją tej problematyki było prowadzenie zajęć na studiach II stopnia oraz na kursach doszkolających z zakresu metod i form pracy z dzieckiem zdolnym.

Na potrzeby edukacji wczesnoszkolnej opracowałam hasła do leksykonu, takie jak: kompetencje, zintegrowana edukacja, rada rodziców, metoda aktywizująca, sylwetka Jeana Jacquesa Rousseau. *„Leksykon pedagoga wczesnoszkolnego”* został wydany w języku polskim, słowackim i angielskim.

Chcąc podkreślić istotną w dydaktycznej działalności nauczyciela wczesnej edukacji, umiejętność stosowania w pracy z dziećmi różnorodnych metod pracy, opracowałam publikacje, które dotyczą realizacji programu nauczania z wykorzystaniem pedagogiki Celestyna Freineta (*„Wykorzystanie technik Celestyna Freineta w pracy z dziećmi w młodszym wieku szkolnym”*), Marii Montessori (*„Metoda Marii Montessori a podnoszenie jakości pierwszego etapu kształcenia”*) a także wskazałam na różnorodne, innowacyjne metody nauki czytania (*„Innowacyjne metody nauki czytania dzieci w formowanym systemie edukacji wczesnoszkolnej”*).

Analizując literaturę przedmiotu dotyczącą pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej, dokonałam 8 recenzji publikacji zwartych, wskazując na ich przydatność w pracy nauczyciela wczesnej edukacji.

Rozwinięciem moich zainteresowań badawczych jest dysertacja naukowa pod tytułem *„Wybrane determinanty pracy zawodowej nauczycieli przedszkoli publicznych”*. Inspiracją do podjęcia przeze mnie badań była świadomość nowej generacji problemów związanych bezpośrednio z osobą nauczyciela edukacji przedszkolnej. W badaniu wzięły udział nauczycielki zatrudnione w kieleckich przedszkolach publicznych.

Praca posiada charakter teoretyczno-empiryczny. W teoretycznych podstawach monografii dokonałam analizy edukacji przedszkolnej w kontekście aktualnych tendencji rozwojowych oraz wskazałam na wyznaczniki, które warunkują pracę zawodową nauczycieli przedszkoli. Zwróciłam uwagę na socjologię zawodu nauczycielskiego w kontekście

umiejscowienia go w hierarchii prestiżu społecznego, stabilizacji życiowej i egzystencji materialnej tej grupy zawodowej.

Empiryczna część pracy dotyczyła analizy zespołu czynników zawodowych nauczycieli przedszkoli, które określają ich status zawodowy i społeczny oraz pracę wychowawczo-dydaktyczną z dziećmi. Wiązało się to nierozdzielnie z zagadnieniami wyboru zawodu, ich kwalifikacjami i doskonaleniem zawodowym, kompetencjami, atmosferą wewnątrzpracowniczą, szeroko rozumianym warsztatem pracy z dziećmi a także współpracą z rodzicami. Zebrane wyniki pozwoliły na określenie sylwetki nauczyciela przedszkola w obecnej rzeczywistości edukacyjnej.

Uzyskane wyniki badań wskazały na kierunki zmian w zawodzie nauczycieli instytucji przedszkolnych, którzy inicjują wprowadzanie dzieci w świat edukacji, do uczenia się przez całe życie. Celem i wartością jego pracy jest wspomaganie dziecka we wszystkich jego sferach rozwoju, poprzez przemyślaną, rozważną i twórczą realizację programu wychowania przedszkolnego

Wymagając od nauczycieli wczesnej edukacji wielu trudnych i złożonych zadań, nie powinno się zapominać, że jego pozycja zawodowa i materialna powinna zapewnić mu stabilizację społeczną i moralną satysfakcję z wykonywanego zawodu. Prowadząc badania miałam na względzie fakt, że edukacja jest najważniejszą inwestycją społeczną, gospodarczą i polityczną. Dobro nauczyciela powinno stanowić najwyższą wartość w społeczeństwie opartym na wiedzy i dlatego w działalności naukowej prowadzę badania, których wyniki pozwolą dostrzec aktualne rozwiązania, związane z szeroko rozumianym warsztatem pracy nauczyciela przedszkola i klas I-III.

